

13.11.2012

LIIKUNTASTRATEGIA VUOSILLE 2013 - 2017

1

Johdanto

Liikunta tuo helsinkiläisille hyvinvointia, elämyksiä, yhteisöjä ja sisältöä arkeen. Liikunnan vaikutuksia ei voi mitata pelkästään rahassa. Toimivat, monipuoliset ja helposti saavutettavat liikuntapalvelut tekevät kaupungista kilpailukykyisen.

Liikunnan edistäminen on osa helsinkiläisten laajempaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. On tärkeää huolehtia terveysnäkökohtien huomioon ottamisesta kaupungin kaikissa toiminnoissa sekä tehdä laajaa yhteistyötä kaupungissa toimivien muiden tahojen kanssa. Oleellista on nähdä luontevat yhteistyömahdollisuudet liikunnan ja muiden terveellisten elintapojen edistämässä.

Käsitys liikunnasta on laajentunut kilpaurheilusta kaikkien väestöryhmien terveyttä edistävään liikuntaan ja arkipäivän fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta kuuluu liikuntatoimen lisäksi kaupungin monen toimialan tehtäviin. Kaupungin eri toimialoilla on omat mahdollisuutensa edistää helsinkiläisten fyysistä aktiivisuutta ja liikunnan harrastamista. Liikuntamyönteisessä kaupungissa eri toimialat ymmärtävät roolinsa ja vastuunsa edellytysten luomiseksi liikunnalle. Yhteistyössä ne pystyvät tarjoamaan asukkaille hyvät mahdollisuudet päivittäiseen fyysiseen aktiivisuuteen ja liikunnan harrastamiseen.

Liikunnan yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys

Helsinkiläisten liikunta-aktiivisuudella on huomattavia yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia. Liikunta on tärkeää asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Liikunta antaa myös elämyksiä ja iloa ja edistää yhteisöllisyyttä.

Fyysisesti passiivinen elämäntyyli on noussut vakavaksi kansanterveydelliseksi ongelmaksi ja Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan liikumattomuus on tänä päivänä neljänneksi yleisin kuolinsyy maailmassa.

Helsinkiläisten liikuntatottumuksissa, painossa ja kunnossa on tapahtunut viime vuosikymmeninä suuria muutoksia. Samalla kun vapaa-ajan liikunnan määrä on lisääntynyt, työn fyysinen rasittavuus, työmatkaliikunta ja yleinen aktiivisuus arjessa ovat selvästi vähentyneet. Nämä osaltaan ovat johtaneet ylipainon yleistymiseen ja kunnan huonontumiseen.

Terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuva ja ylipainoinen kaupunkilainen tarkoittaa suurempaa riskiä sairastua ja siten kasvavia sosiaali- ja terveystaloudellisia kustannuksia kaupungille. Erityisen huolestuttavaa on ylipainoitusten lasten ja nuorten määrän huomattava lisääntyminen. Haastavassa

13.11.2012

---

kuntatalouden tilassa säästäminen liikunnasta voi tulla kalliiksi – lasku liikkumattomuudesta tulee korkojen kera muutaman vuoden viiveellä.

Liikunnan positiiviset vaikutukset yhteiskunnalle ja yksilölle tunnetaan jo suhteellisen hyvin. Liikunta on keskeisessä asemassa ennaltaehkäisyinä, hoitona ja kuntoutuksena valtaosassa merkittävimpiä kansansairauksiamme. Pelkästään tyypin 2 diabeteksen kohdalla välittömät terveydenhuollon hoitokustannukset ovat valtakunnan tasolla vuodessa miljardiluokkaa. Suomen puolelle miljoonalle tyypin 2 diabeetikolle ja suuren diabetesriskin henkilölle liikunnalla ja terveillä ravitsemustottumuksilla olisi mahdollisuus säästää miljoonia joka vuosi. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan jopa 90 prosenttia tyypin 2 diabeteksestä olisi ehkäistävissä riittävällä fyysisellä aktiivisuudella ja terveellisellä ravinnolla. Sosiaali- ja terveysministeriö onkin arvioinut, että liian vähäinen liikunta aiheuttaa Suomessa 300 – 400 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset, joten Helsingissä vastaavat kustannukset olisivat noin 30 – 40 miljoonaa euroa.

Helsingin aikaisemmat liikuntastrategiat

Edellisiä laajempia Helsingin liikuntatointa koskevia strategioita ovat olleet vuonna 1989 julkaistu ”Liikunta 2000” ja ”Helsingin kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma vuosille 2001 – 2010”. Lisäksi on laadittu erilaisia liikunnan sisäisiä sektorikohtaisia kehittämisohjelmia.

Vuosien 2001 – 2010 liikuntapoliittisessa oli yhteensä 44 kehittämishanketta. Ohjelman keskeisiä tuloksia olivat tekojäärätaverkon täydentäminen ja lähes 500 kilometrin pituisen pääulkoilureitistön rakentaminen valmiiksi.

Kansalliset liikuntastrategiat ja ohjelmat

Liikuntaa ohjaavia valtakunnallisia strategioita ovat valtioneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista ja siihen liittyvät toimenpideohjelmat sekä Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011-asiakirja.

Sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä Suomen Kuntaliiton yhteistyönä on Terveyttä edistävän liikunnan neuvottelukunnan asettamassa kuntatyöryhmässä laadittu vuonna 2010 kuntia varten suosituksia liikunnan edistämisestä. Suositukset ovat osa valtioneuvoston periaatepäätöstä terveyttä edistävästä liikunnasta ja ravinnosta ja sen toimeenpanoa. Suositusten tavoitteena on kannustaa kuntia tekemään liikunnasta keskeinen strateginen valinta. Monia näistä suositusten toimenpiteistä on mukana myös Helsingin liikuntastrategiassa.

13.11.2012

Helsinkiläiset harrastavat aktiivisesti liikuntaa

Helsinki liikkuu 2009 – 2010 tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa eli 66 prosenttia helsinkiläisistä aikuisista harrastaa terveyden kannalta riittävästi liikuntaa eli vähintään kolme kertaa viikossa ripeää ja reipasta liikuntaa, joka aiheuttaa jonkin verran hikoilua ja hengästymistä. Naiset ovat miehiä aktiivisempia liikkujia, kun taas miehet harrastavat rasittavampaa liikuntaa.

Kävelylenkkeily on aikuisten helsinkiläisten suosituin liikuntamuoto, sitä harrastaa 47 prosenttia. Seuraavaksi suosituimpia liikuntamuotoja ovat kuntosaliharjoittelu, juoksulenkkeily, pyöräily, uinti ja voimistelu. Syyt miksi haluamaansa lajia ei harrasteta, ovat ajanpuute, laiskuus ja terveydelliset syyt.

Eniten (83 %) aikuiset harrastavat liikuntaa omatoimisesti yksin. Toiseksi eniten (60 %) liikutaan omatoimisesti ryhmässä, joka osuus on kasvanut kaikkina viitenä tutkimuskertana. Merkittävää kasvua on erityisesti liikunta-alan yrittäjien järjestämässä liikunnassa (24 %). Liikuntaseurat liikuttavat 17 prosenttia helsinkiläisistä aikuisista, joista valtaosa on miehiä.

Aikuisista helsinkiläisistä joka kolmas on urheiluseuran tai liikuntajärjestön jäsen. Liikunnan vapaaehtoistoimintaan osallistuu 14 prosenttia helsinkiläisistä. Reilusti yli puolet on käynyt seuraamassa urheilutapahtumia paikan päällä viimeisen vuoden aikana.

Kevyen liikenteen väylät ovat helsinkiläisten eniten käyttämä liikuntapaikka, neljännes (24 %) ilmoittaa sen suosituimmaksi liikuntapaikaksi. Seuraavina tulevat ulkoilureitit, kuntosalit, voimistelusalit, palloiluhallit ja salit sekä luontoympäristö.

Aikuiset helsinkiläiset kuluttavat rahaa vuodessa omaan liikuntaan keskimäärin 750 euroa. Miehet käyttävät omaan liikuntaan vuodessa 931 euroa, mikä on selvästi enemmän kuin naisten vastaava summa, joka on 585 euroa.

Helsinkiläisistä lapsista ja nuorista lähes kaksi kolmasosaa liikkuu vähintään kolme kertaa viikossa. Pojat ovat tyttöjä aktiivisempia liikkujia. Suosituinta lajia uintia harrastaa 25 prosenttia, muita suosikkilajeja ovat voimistelu, jalkapallo, pyöräily, luistelu, tanssi ja hiihto.

Lapset ja nuoret harrastavat eniten liikuntaa omatoimisesti ryhmässä (39 %) ja toiseksi eniten liikuntaseuroissa (34 %), jonka osuus oli vähenevässä. Kaupalliset liikuntayritykset ovat tulleet myös lasten ja erityisesti nuorten liikuttajaksi, koska kaupalliset palvelut sisältävä vastausvaihtoehto ”muuten” oli lähes kaksinkertaistunut vuoden 2006 vastaavasta tutkimuskerrasta 27 prosenttiin. Oman liikunnan ohessa helsinkiläisistä

13.11.2012

---

nuorista 12 prosenttia osallistuu liikunnan vapaaehtoistoimintaan ohjaajana tai muissa tehtävissä.

Helsingissä on yli 2 000 liikuntapaikkaa

Helsingissä on yhteensä noin 2 100 julkisessa käytössä olevaa liikuntapaikkaa valtakunnallisen liikuntapaikkojen paikkatietokannan (LIPAS) tyyppikoodiluokittelun mukaisesti. Kaupunki ylläpitää niistä yli 1 500 liikuntapaikkaa, josta liikuntavirasto hoitaa yli 500 liikuntapaikkaa ja kaupunkikonsernin muut yhteisöt hoitavat lähes 1 000 liikuntapaikkaa. Näistä taas opetustoimella on lähes 350 liikuntapaikkaa ja rakennusvirastolla lähes 500 liikuntapaikkaa. Yksityiset liikunta-alan yritykset hoitavat noin 450 liikuntapaikkaa.

Helsingiläiset ovat tyytyväisiä liikuntapalveluihin

Helsingiläiset ovat tyytyväisiä liikuntapalveluihin, selviää FCG Oy:n vuonna 2012 tekemässä Kaupunkipalvelu –tutkimuksesta, jossa kysyttiin helsinkiläisten näkemyksiä useista kaupungin palveluista. Suurimpien kaupunkien liikuntapalveluiden vertailussa Helsinki oli kaikissa arvioituissa liikuntapalveluissa kahden parhaan kaupungin joukossa.

Kun kaupunkilaiset arvioivat liikuntapalveluja asteikolla 1 – 5, niin eniten kiitosta saivat uimahallit (keskiarvo oli 4,13) ja kuntoradat ja ulkoilureitit (4,13). Paljon eivät jälkeen jääneet myöskään urheilu- ja pelikentät (4,04), ulkoilualueet ja -puistot (4,04), uimarannat ja maauimalat (3,97) ja sisäliikuntatilat (3,83). Liikuntapalveluista tiedottaminen erottui hieman muista ja se sai keskiarvoksi 3,4. Toisaalta tiedottamisen tulos parani eniten (0,11) edellisestä vuoden 2008 mittauskerrasta.

Yleisemminkin verrattaessa tuloksia edelliseen vastaavaan vuonna 2008 tehtyyn tutkimukseen, kaikki arvioidut liikuntapalvelut saivat vuonna 2012 helsinkiläisiltä keskimäärin hieman parempia arvosanoja.

Kaupunkipalvelututkimuksessa helsinkiläisiä pyydettiin arvioimaan myös onko liikuntapalveluja tarjolla riittävästi. Tulosten mukaan helsinkiläiset ovat liikuntapalveluiden tarjontaan suhteellisen tyytyväisiä. Eniten kaivattiin lisää sisäliikuntapaikkoja, 16 prosenttia vastaajista kaipasi asiaan parannusta. Myös ulkoilualueita ja ulkoilureittejä (13 %) kaivattiin lisää sekä uimahalleja (11 %), urheilu- ja pelikenttiä (11 %) ja kuntosaleja (11 %).

Liikuntatoimen kokonaisselvitys

Kaupunginhallituksen toimeksiannosta vuonna 2011 tehtiin ulkopuolisen konsultin toimesta liikuntatoimen kokonaisselvitys. Se oli osa Helsingin liikuntastrategian valmistelua. Selvityksen toteuttaja Ramboll Management Consulting Oy:n mukaan liikuntapalveluiden tason on hyvä ja asiakkaat tyytyväisiä liikuntatoimen palveluihin. Liikuntatoimen kokonais-

13.11.2012

---

selvityksessä esitetyt kehittämissuositukset on otettu huomioon liikuntastrategiassa. Liikuntatoimen kokonaisselvitys on liikuntastrategian liitteenä.

13.11.2012

3

Toimintaympäristön muutokset ja liikunnan tulevaisuuden haasteet

Helsingin väkiluku kasvaa, mutta uusien asuinalueiden liikuntapalveluiden toteutukseen ja ylläpitoon liikuntatoimen nykyiset resurssit eivät riitä.

Helsingin kaupunki lisää tuottavuutta ja sopeuttaa toimintansa käytössä oleviin verotuloihin.

Suomen ja myös pääkaupunkiseudun kuntarakenteet ovat muuttumassa. Metropolialueen keskeisiä kysymyksiä ovat maankäyttö, asuminen ja liikenne, kansainvälisen kilpailukyvyyn edistäminen, maahanmuuttokysymykset sekä sosiaalinen eheys.

Kunnalla ja sen liikuntatoimella on liikunnan edistämässä keskeinen rooli. Kaikkeen ei voida kuitenkaan vaikuttaa, sillä arkiliikuntaa ohjaavia päätöksiä tehdään usein muualla kuin liikuntatoimessa, kuten kaavoitus- ja rakentamispäätökset sekä lasten ja nuorten kasvatusta.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota. Liikunta ja ravintotottumukset ovat kasvava erottava tekijä ihmisten terveydessä ja hyvinvoinnissa. Lasten ja nuorten kuten aikuistenkin arkiliikunta vähenee passiivisen elämäntyylin myötä. Sen vuoksi kaikenlaisen fyysisen aktiivisuuden tarve sekä myös vapaa-ajan liikuntaharrastuksen tarve korostuu. Liikkumattomuuden ydin on arki- ja hyötyliikunnan dramaattisessa laskussa, jota organisoitu liikunta ei kuitenkaan pysty kokonaan kompensoimaan. Liikunnan merkitys elämän sisällön antajana, perheen ja ystävien yhdessäolomuotona ja työn vastapainona kasvaa. Liikunta on edelleen nuorten suosituin harrastus. Lähes puolet helsinkiläisistä lapsista ja nuorista harrastaa liikuntaa aktiivisesti liikuntaseuroissa.

Työkäisten vapaa-aika ei enää lisäännä ja arki on aikataulutettu. Työn, perheen, koulun ja päivähoidon sekä vapaa-ajan yhteensovittaminen edellyttää entistä enemmän joustavuutta ja yksilöllisiä ratkaisuja. Pysyvyyden sijaan elämää hallitsee aiempaa enemmän väliaikaisuus. Liikuntapaikat ja -lajit, jotka pystytään sovittamaan parhaiten kiireiseen elämänrytmiin korostuvat.

Yksilöllisyys korostuu suhteessa yhteisöllisyyteen. Pitkäjänteinen sitoutuminen vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan vähenee, perinteisen yhdistyskulttuurin merkitys heikkenee ja toiminnan projektimaisuus lisääntyy. Kansalaistoiminnan muodot kirjavaistuvat ja osin ammattimaistuvat. Liikunnan vapaaehtoistyön väliaikaistumista ja sitoutumattomuutta paikataan suurimmissa liikunta- ja urheiluseuroissa ammattihenkilöstöllä. Liikunnan järjestökenttä on muutoksessa ja on organisoitumassa uudelleen.

13.11.2012

Helsingin liikuntapaikoista lähes neljännes eli noin 500 on liikunta-alan yritysten liikuntapaikkaa. Ne reagoivat julkista sekä kolmatta sektoria herkemmin kansalaisten liikuntatoiveisiin ja muutoksiin sekä kasvattavat näin osuuttaan liikuntamarkkinoilla. Aikuisväestön liikunnan suosion kasvu on ohjautunut liikunta-alan yrityksille ja sellaisille lajeille, joiden organisoinnissa on sekä vapaaehtoistoimintaan perustuvaa seuratoimintaa että yrittäjyyttä. Yhä enemmän lapsia ja nuoria siirtyy liikuntayritysten palveluiden käyttäjiksi. Toisaalta osa jää kokonaan organisoituneen liikuntaharrastuksen ulkopuolelle, yhtenä syynä ovat liikuntaharrastusten kustannukset.

Väestön liikuntaan käyttämien varojen määrä on kasvanut ja se on luonut pohjaa entistä monipuolisempaan liikuntapalvelujen kaupalliseen tarjontaan. Liikuntapalvelut ovat osa hyvinvointi- ja elämystaloutta. Liikunnan, terveyden ja hyvinvoinnin rajat hämärtyvät, mikä edellyttää palveluiden tarjoajalta aiempaa laaja-alaisempaa osaamista.

Väestö ikääntyy nuorten ikäluokkien pienentyessä. Liikunnan avulla on mahdollista lisätä ikääntyvien kansalaisten terveiden ja toimintakykyisten vuosien määrää sekä itsenäistä selviytymistä. Pääosaa ikääntyvistä kiinnostaa perusliikunta eli he haluavat harrastaa sellaisia liikuntamuotoja, jotka soveltuvat arkiympäristöön eivätkä vaadi kalliita välineitä tai erityisiä liikuntapaikkoja.

Työikäisten määrä vähenee ja nuorten osuus työvoimasta pienenee ikärakenteen muutoksen seurauksena. Työvoiman saatavuus vaikeutuu. Liikunta on osa työhyvinvoinnin laajaa kokonaisuutta ja keino työurien pidentämiseen. Kilpailu osaavasta ja jaksavasta työvoimasta lisää liikuntatarjonnan merkitystä työpaikan vetovoimatekijänä. Työvoiman pitämisen toimintakykyisenä edellyttää työpaikan liikuntamahdollisuuksien ja kannustuksen suuntaamista erityisesti terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuville ja passiivisille työntekijöille.

Ympäristöön liittyvien asioiden huomioonottaminen lisääntyy liikuntakulttuurissa. Huomiota kiinnitetään liikuntaharrastuksiin liittyvien kuljetusmatkojen ja yksityisautoilun minimointiin, harrastuksen soveltamiseen erilaisissa olosuhteissa ja liikuntatilojen käytön tehostamiseen sekä esteettömyyteen. Henkilöautoliikenne liikunnan harrastuspaikoille on liikunnan suurin ympäristöä kuormittava tekijä. Lähiliikuntapaikkojen merkitys korostuu. Kestävän kehityksen tavoitteiden sisäistäminen muuttaa vähitellen liikuntakulttuurin käytäntöjä. Toisaalta samalla kesällä halutaan hiihtää hiihtohalleissa ja talvella halutaan harrastaa sisäliikuntaa, jotka lisäävät energian kulutusta.

Uudistuva ja muuttuva mediakenttä heijastaa liikunnan ja urheilun arvoja. Samalla se muokkaa liikuntaan kohdistuvia mielipiteitä ja -kuvia sekä vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen. Liikuntakulttuurin osa-alueista huippu-urheilu saa ylivoimaisesti eniten mediajulkisuutta. Mitä enemmän urheilu kiinnostaa yleisöä, sitä enemmän media siihen panostaa. Liikun-

13.11.2012

---

nan yhdistäminen aiempaa vahvemmin terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen on lisännyt terveyttä edistävän liikunnan osuutta mediassa. Oma terveys kiinnostaa kaikkia kansalaisia.

13.11.2012

4

Liikunta osana Helsingin kaupungin strategiaa

Kaupungin johdon – niin virkamiesjohdon kuin luottamushenkilöjohdon – rooli on ensiarvoisen tärkeä, kun liikunnasta halutaan tehdä Helsingin kaupungin keskeinen strateginen valinta. Ratkaisevaa on johdon näkemys, ja sitoutuminen niin ennalta ehkäisevän kuin kuntouttavan liikunnan kehittämiseen ja resursointiin sekä terveyserojen kaventamiseen eri toimialoilla. Keinot terveysliikunnan edistämiseksi ovat merkittävästi erilaisia kuin passiivisen arkielämän muuttaminen aktiiviseksi.

Tavoitteena on kaupunki, jossa kuntalaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi ja jossa liikunta tarjoaa asukkaille mahdollisuuksia yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen. Liikuntatoimen lisäksi tarvitaan laajaa yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen, opetustoimen, nuorisotoimen, kulttuuri- ja kirjastotoimen, liikenne- ja ympäristötoimen sekä teknisen toimien kanssa.

Helsingin kaupungin omien toimielimien lisäksi myös liikuntaseurojen, liikuntayritysten ja muiden yhteisöjen sekä paikallisten toimijoiden panos on ensiarvoisen tärkeä. Liikunta- ja urheilumahdollisuuksia tarjotaan asukkaille luonnollisissa kasvuyhteisöissä ja elinympäristöissä kuten asuinalueella, oppilaitoksissa ja työpaikoilla. Vaikka liikunta- ja terveysvaikutukset näkyvät viiveellä terveys- ja taloustilastoissa, liikunnan myönteiset vaikutukset on todettu monissa tutkimuksissa ja siksi liikuntaan kannattaa tukea ja edistää.

Helsingin kaupungin vuosien 2013 – 2016 strategia hyväksytään vuonna 2013. Seuraavassa on esitetty miten liikuntatoimi edistää kaupungin strategioita. Toimenpiteet on jaettu neljään pääkohtaan kaupungin vuosien 2009 – 2012 strategian mukaisesti.

Hyvinvointi ja palvelut

Liikuntatoimi tuottaa liikuntapalveluja erilaisille asiakasryhmille ja sen lisäksi aktivoi sekä tukee muita liikuntapalvelujen tuottajia, liikuntaseuroja ja liikuntalaitoksia. Liikuntatoimi tekee yhteistyötä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa erityisesti ulkoilupalvelujen tuottamisessa. Yhteistyössä työterveyskeskuksen ja henkilöstökeskuksen kanssa liikuntavirasto kehittää sekä tuottaa kaupungin henkilöstöliikuntapalveluja. Palveluilla tuetaan kaupungin henkilökunnan työhyvinvointia sekä pidennetään työuria.

Liikuntavirasto jakaa taloudellista tukea liikuntaseuroille ja painottaa avustuskriteereissä nuorisotoimintaa, jolla halutaan ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Helsingiläisissä liikuntaseuroissa on lähes 100 000 jäsentä. Helsingin kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman (LASU) hankkeilla täydennetään liikunnanohjausosaston liikuntatarjontaa. LASU-hankkeet rahoitetaan pääsääntöisesti ulkopuolisella rahoituksella ja toteutetaan yhteistyössä liikuntaseurojen kanssa. Liikuntatoimi järjestää

13.11.2012

---

terveyttä ja toimintakykyä edistävää ja ylläpitävää liikuntaa ikääntyville, sovellettua liikuntaa tarvitseville, lapsille ja nuorille sekä aikuisille. Liikunnanohjausosasto tekee yhteistyötä sosiaaliviraston, terveyskeskuksen, opetusviraston, nuorisoasiainkeskuksen ja maahanmuutto-osaston kanssa. Lähiöliikunnalla ehkäistään syrjäytymistä.

Kilpailukyky

Kunnallisia liikuntapalveluja täydentäviä yksityisiä liikuntarakentamishankkeita tuetaan kaavoituksella, edullisilla maanvuokrilla ja lainoilla kaupungin urheilu- ja ulkoilulaitosrahastosta. Elinkeinopoliittista ohjelmaa toteutetaan aktiivimalla ja tukemalla Helsingissä järjestettäviä liikuntatapahtumia. Matkailua tukevia merellisiä palveluja ja leirintäpalveluja kehitetään yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kanssa.

Kaupunkirakenne ja asuminen

Liikuntavirasto parantaa kaupunkilaisten hyvinvointia ja lisää kaupungin ydin- ja paikalliskeskusten viihtyisyyttä sekä vetovoimaisuutta rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapalveluja. Esimerkkinä tästä on Rautatien torin tekojäärata Jääpuisto, joka elävöittää Helsingin ydinkeskustaa ja Kivikon liikuntapuiston Lumiparkki lumilautailurinne sekä pyöräilyn BMX-rata, jotka parantavat Itä-Helsingin vetovoimaisuutta. Uusien asuinalueiden liikuntapaikat on otettu hyvin huomioon kaavoituksessa, mutta niiden toteuttamiseen ja ylläpitoon tulee varata myös riittävät resurssit. Liikuntavirasto tuottaa merellisiä palveluja helsinkiläisille ja matkailijoille. Ympäristöystävällisenä liikennevaihtoehtona liikuntavirasto kehittää yhdessä kaupungin muiden toimijoiden sekä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa kevyen liikenteen verkostoa. Arki- ja terveystuottoon tuotetaan liikuntaan aktivoivia ja turvallisia asuinympäristöjä sekä lähiliikuntapaikkoja. Liikuntavirasto on mukana Lähiöprojektissa jonka kautta kunnostetaan julkisia kaupunkitiloja rahoittamalla lähiliikuntapaikkojen rakentamista.

Johtaminen

Liikuntavirasto aktivoi ja tekee yhteistyötä kaupungin muiden virastojen kanssa liikuntapalvelujen tuottamisessa. Kaupunkikonsernin liikuntapalvelujen suunnittelua, koordinoitua ja toteutusta tehdään yhdessä säätiöiden ja osakeyhtiöiden kanssa. Liikuntavirasto vastaa liikuntapaikkojen suunnittelusta ja rakentamisesta. Helsingin kaupungin liikuntapalveluita tuottavien toimijoiden edustajat tapaavat säännöllisesti sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan johtamassa Liikuntafoorumissa. Tietotekniikkaa ja sähköisiä palveluja käytetään liikuntapalveluiden markkinoinnissa, asiakaspalvelussa, tukipalveluissa ja johtamisessa. Kustannuslaskentaa kehitetään ja tehdään vertailuja muihin liikuntapalvelujen tuottajiin. Kilpailukykyyn turvaamiseksi käytetään kannustavia palkitsemis- ja palkkausjärjestelmiä kaupungin linjauksien mukaisesti. Osaavan henki-

13.11.2012

---

lökunnan saatavuus varmistetaan jatkamalla oppisopimuskoulutusta ja kehittämällä henkilökunnan osaamista.

13.11.2012

5

Strategian tavoitteet ja toimenpiteet

Toiminta-ajatus, missio

Kaupungin toiminta-ajatuksena on helsinkiläisten elämän laadun ja toimintakykyisyyden parantaminen liikunnan keinoin.

Liikuntaviraston palveluja ovat:

- Ulkoliikuntapaikat
- Sisäliikuntapaikat
- Ulkoilualueet ja -reitit
- Venepaikat
- Kalastus
- Liikunnanohjaus
- Liikuntaseurojen ja liikuntalaitosten avustaminen
- Rastilan leirintäalue
- Liikuntapalvelujen markkinointi ja tiedottaminen

Visio

Liikunnan merkitys tiedostetaan kaikilla hallinnon aloilla ja liikunnasta tulee kilpailukykytekijä Helsingille. Liikuntaviraston vastuuta yhteisen tavoitteen koordinoijana selkeytetään ja vahvistetaan.

Arvoperusta

Liikuntaviraston keskeisiä arvoja ovat:

- Asiakslähtöisyys
- Hyvinvointi
- Kestävä kehitys
- Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo
- Taloudellisuus
- Turvallisuus
- Yrittäjämielisyys ja yhteistyökyky

Strategian päätavoitteet

- Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen ja liikkumattomuuden vähentäminen
- Helsingin ja sen kaupunginosien viihtyvyyden sekä vetovoimaisuuden lisääminen
- Liikunnan kansalaistoiminnan aktivoiminen ja liikuntaseurojen avustusten myöntämisperusteiden uudistaminen siten, että painopiste on lasten ja nuorten liikunnan tukemisessa
- Liikuntapalvelujen tuottaminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa

13.11.2012

- Henkilökunnan osaamisen kehittäminen ja työhyvinvoinnin parantaminen

13.11.2012

Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen ja liikkumattomuuden vähentäminen

Toimenpiteitä

Helsingin uudessa yleiskaavassa sekä muussa kaavoituksessa ja yhdyskuntasuunnittelussa varataan jatkossakin riittävät alueet virkistysalueille, liikuntapaikkarakentamiseen ja erilaisille liikuntareiteille. Liikuntapalvelujen palveluverkkoa suunnitellaan yhdessä kaupunkikonsernin eri toimijoiden, yksityisten liikunta-alan palvelutarjoajien sekä vapaaehtoisten järjestöjen kanssa. Kehitetään vuorovaikutteista suunnittelua. Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyötä tiivistetään.

Kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta ja edellytyksiä parannetaan peruskorjaamalla ulkoilureittejä ja lisäämällä reittien yhteyteen kuntoilulaitteita.

Liikuntavirasto osallistuu pyöräilyverkoston suunnitteluun ja markkinointiin julkaisemalla ulkoilu- ja pyöräilykarttoja. Kuntalaisia aktivoidaan omaehtoiseen liikkumiseen liikuntakampanjoilla ja – tapahtumilla.

Osana kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa syrjäytymistä ehkäistään järjestämällä 7-12-vuotiaille alakoululaisille lapsille heitä kiinnostavaa monipuolista maksutonta tai edullista harrasteliikuntaa ilta-päivisin koulujen tiloissa tai koulujen lähellä olevissa liikuntapaikoissa (EasySport). Järjestetään laadukasta ja monipuolista matalan kynnyksen harrasteliikuntaa 13 - 17-vuotiaille yläkouluikäisille nuorille (FunAction). Laajennetaan ja kehitetään harrasteliikuntatoimintaa myös vammaisille ja pitkäaikaissairaille lapsille sekä muille erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille.

Lisätään liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta peruskoulujen koulupäivään ja sen yhteyteen (Liikkuva koulu). Kehitetään koulujen ja päiväkotien pihoja sekä puistojen liikunta- ja leikkipaikkoja lähiliikuntapaikoiksi ja monipuolisiksi oppimisympäristöiksi yhdessä eri toimijoiden kanssa. Helsingin kaupungin liikuntapaikat ovat päivisin koulujen ja päiväkotien liikunnanopetuksen käytössä. Vastaavasti kaupungin koulujen ja päiväkotien liikuntatilojen ja pihojen tulee olla iltaisin ja viikonloppuisin liikuntakäytössä.

Parannetaan terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien aikuisten palveluja. Kehitetään syrjäytymisvaarassa olevien ja erityisliikunnan piiriin kuuluvien kuntalaisten matalankynnyksen liikuntapalveluja ja liikuntaneuvontaa sekä poikkihallinnollisia palveluketjumalleja kaupungin eri toimijoiden kanssa.

Ikääntyvät tarvitsevat riittävästi esteettömiä ja turvallisia liikkumisympäristöjä asuinalueillaan sekä ohjattua liikuntatoimintaa. Kohdennettuja palveluja tarvitaan toiminta- ja liikkumiskyvyltään rajoittuneiden ikäänty-

13.11.2012

neiden liikuntapalveluihin. Ikääntyneiden liikuntapalveluiden kehittämistä jatketaan yhteistyössä terveys- ja sosiaali-toimen kanssa.

Helsingin ja sen kaupunginosien viihtyvyyden sekä vetovoimaisuuden lisääminen

Toimenpiteitä

Liikuntapaikkarakentamisen määrärahoja tulee lisätä koska nykyinen noin 12 miljoonan euron taso ei riitä uusien asuinalueiden liikuntapaikkojen rakentamiseen. Vuosittain määrärahojen tarve riippuu uusien asuinalueiden rakentamisaikataulusta. Nykyisiä liikuntapaikkoja perusparannetaan monikäyttöisiksi ja energiatehokkaiksi. Vanhojen olympiarakennusten korjaus on kansallinen tavoite. Niiden korjaustarvetarkoitukset saatetaan loppuun ja peruskorjaus käynnistetään. Samalla jatketaan muiden rakennusten korjaustarvekartoitusta. Jos perusparannuksen määrärahoja ei lisätä, niin nykyisillä perusparannuksiin varatuilla määrärahoilla korjausvelka lisääntyy entisestään ja monia peruskorjaushankkeita joudutaan siirtämään tulevaisuuteen.

Ulkoliikuntapaikkojen laatua, monikäyttöisyyttä ja käyttöastetta parannetaan rakentamalla tekonurmikenttiä ja tekojääratoja. Paloheinään luodaan edellytykset lumilautailulle. Kilpailutoimintaa keskitetään liikuntapuistoihin ja lähikenttiä kehitetään omatoimiseen liikkumiseen sekä harrasteliikuntaan. Ulkokenttien varastorakennuksia korvataan WDC-vuonna suunnitelluilla kaupunkikuvaan soveltuvilla ”Säilö” rakennuksilla.

Aktivoidaan ja osallistutaan kansainvälisten ja paikallisten urheilu- ja liikuntatapahtumien järjestämiseen ja luodaan sekä ylläpidetään puitteita tapahtumien järjestämiseen. Suomen Olympiakomitean esityksessä suomalaisen huippu-urheilun kannalta merkittävimmistä valtakunnallisista rakentamishankkeista vuosina 2010–2014 on mainittu Olympiastadionin perusparannus, jääurheilun monitoimihallin rakentaminen Myllypuron liikuntapuistoon ja SuomiHalli sisävelodromin rakentaminen Malmille. Helsingin kaupunki peruskorjaa yhdessä valtion kanssa Helsingin Olympiastadionin ja kehittää sen ympäristöä, jotta Olympiastadionilla voidaan järjestää kansainvälisiä urheilun ja kulttuurin suur tapahtumia.

Selvitetään mahdollisuus saada yksi uusi iso saari Helsingin edustalta ulkoilukäyttöön. Selvitetään kaupunkikuvaa elävöittävien kelluvien uimaloiden sijoitusmahdollisuudet niille alueille josta puuttuu uimarantoja tai jossa uimaveden laatu on huono. Käynnistetään Hernesaaren purjehduskeskuksen suunnittelu. Merellisten palveluiden tuottamisen tehostamiseksi ja tueksi rakennetaan keskitetty merellisten palvelujen tukikohta Kruunuvuorenrantaan.

Varmistetaan että Jätkäsaaren liikuntapuiston ja Bunkkerin liikuntatilojen suunnittelu ja rakentaminen käynnistyy, niin että liikuntatilat ovat lähikoulujen ja asukkaiden käytössä kun koulu aloittaa toimintansa.

13.11.2012

Selvitetään uusien kaupunginosien liikuntapalveluiden rahoitus- ja tuottamistavat. Esitetään lähiörahaston sisällön muuttamista, jotta sen kautta voidaan rahoittaa myös kantakaupungin liikuntapaikkarakentamista. Vaihtoehtoisesti esitetään oman lähiliikuntapaikkarahaston perustamista, jolla rahoitettaisiin lähiliikuntapaikkojen investointeja ja ylläpitoa.

Liikunnan kansalaistoiminnan aktivoiminen ja liikuntaseurojen avustusten myöntämisperusteiden uudistaminen

Toimenpiteitä

Ehkäistään lasten ja nuorten syrjäytymistä tukemalla liikuntaseurojen lasten ja nuorten liikunnan toimintaedellytyksiä.

Liikuntaviraston ja opetusviraston liikuntatilojen viikonloppu- ja iltakäyttöä tehostetaan ja vuorojenjako keskitetään liikuntavirastoon.

Uudistetaan liikuntaseurojen avustusten myöntämisperusteet niin, että painopiste on lasten ja nuorten liikunnan tukemisessa. Avustusten myöntämisessä kiinnitetään entistä enemmän huomiota toiminnan laatuun. Asiakasjärjestelmien verkkopalveluja kehitetään.

Kannustetaan ja tuetaan vammais- ja kansanterveys- sekä eläkeläisjärjestöjä liikuntatoiminnan järjestämiseen.

Liikuntapalvelujen tuottaminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa

Toimenpiteitä

Rakennetaan uusia vapaassa käytössä olevia monikäyttöisiä lähiliikuntapaikkoja koulujen ja päiväkotien pihalle, puistoihin ja liikuntapaikoille yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Lähiöprojektin kanssa kunnostetaan julkisia kaupunkitiloja, lisätään liikkumisympäristön houkuttelevuutta rakentamalla liikuntapaikkoja eri toimijoiden kanssa sekä tuotetaan laadukkaita lähiliikuntapalveluita asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi alueiden palveluverkkoja hyväksikäyttäen

Järjestetään liikuntapalveluja sekä aktivoidaan ja tuetaan muita liikuntapalveluiden tuottajia. Tuetaan liikuntayrittäjiä vuokraamalla tontteja ja tiloja yksityisiä liikuntahankkeita varten harkinnan mukaan, silloin kun hankkeet täydentävät kaupungin liikuntatarjontaa. Samalla kehitetään liikuntapaikkojen välivuokrausmallia tapauskohtaiseksi. Tuotetaan uusia ulkoilu- ja liikuntapalveluja sekä liikuntapaikkoja kumppanuushankkeilla.

13.11.2012

Helsingin kaupungin omistukseen ja liikuntaviraston ylläpidettäväksi siirtyneelle Kivikon talviurheilun monitoimihallille haetaan uutta palvelujen tuottamista yhdessä ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Liikuntatoimi toimii asiantuntijana kaupungin liikuntapalveluiden kehittämisessä. Työnjakoa ja yhteistyötä kaupungin muiden liikuntapalveluiden tuottajien kanssa uudistetaan ja viraston vastuuta yhteisen tavoitteen koordinoijana selkeytetään ja vahvistetaan jo tehtyjen selvitysten mukaisesti.

Käynnistetään selvityshanke, jossa tarkastellaan kaupungin liikuntapalvelutuotannon kustannustehokkuutta. Hankitaan kokemuksia ja vertailevaa kustannustietoa liikuntapaikkojen ylläpidosta ja hoidosta.

Kehitetään huipulle tähtäävien nuorten urheilijoiden harjoitusolosuhteita yhdessä Pääkaupunkiseudun urheiluakatemiaa kanssa. Esitetään että Helsingin kaupunki liittyy Pääkaupunkiseudun urheiluakatemiaa säätöön.

Henkilökunnan osaamisen kehittäminen ja työhyvinvoinnin parantaminen

Toimenpiteitä

Helsingin kaupungin henkilöstökeskuksen ikäjohtamisen osana henkilöstöliikunta järjestää kohdennettua toimintaa kaupungin työterveyskyselyistä nousevien tarpeiden mukaan ja on mukana kehittämässä kaupungin kohdennettua kuntoremonttitoimintaa. Yhteistyötä tiivistämällä eri hallintokuntien välillä ja uusia toimintamalleja rakentamalla, kehitetään ja tuotetaan Helsingin kaupungin henkilöstöliikuntapalveluja henkilöstön tarpeita vastaaviksi.

Palkataan nuoria kesätyöntekijöiksi ja jatketaan liikuntapaikanhoitajien oppisopimuskoulutusta.

Kehitetään henkilökunnan osaamista ja käytetään aktiivisesti kannustejärjestelmiä. Henkilökunnalle suunnatun kielikoulutuksen avulla vastaan monikulttuurisen asiakaskunnan asettamiin haasteisiin. Johdon ja esimiesten johtamisosaamista kehitetään osallistumalla kaupungin ja viraston järjestämiin johtamiskoulutuksiin. Kustannustietoisuutta lisätään ja otetaan käyttöön nettobudjetointi.

13.11.2012

6

Liitteet

- Liikuntatoimen kokonaisselvitys. Ramboll Oy. Kaupunginhallituksen 11.6.2012 hyväksymä.
- Vuoden 2012 Kaupunkipalvelututkimuksen Helsingin kaupungin liikuntapalveluja koskevat tulokset. FCG Oy.
- Liikuntatoimen rakentamishjelma vuosiksi 2013 – 2017. Helsingin kaupungin talousarvio 2013 ja taloussuunnitelma 2013 – 2015. Kaupunginjohtajan ehdotus. Kaupunginhallitus 29.10.2012.